

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย กระบวนการยุติธรรมเลือกตั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของปวงชนชาวไทยในการใช้อำนาจอธิปไตย 2 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหาร ทั้งในระบอบการปกครองส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นนั้น กระบวนการเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ได้ตัวแทนของปวงชนชาวไทยให้ทำหน้าที่ในการใช้อำนาจและหน้าที่ ดังนั้นการมีกฎหมายเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และหากกล่าวโดยเฉพาะการเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งเป็นฐานรากของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นแล้วยิ่งมีความสำคัญมาก การมีกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นที่ดีและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้แล้วจะส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในอดีตจนถึงปัจจุบันแม้จะมีกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นแต่ก็พบว่ายังมีหลายๆประเด็นที่มีปัญหาที่สมควรจะได้มีการศึกษาและวิจัยเพื่อหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ด้วยเหตุดังกล่าว วิทยานิพนธ์นี้จึงได้ทำการศึกษาและวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปสู่การพัฒนากฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น

การศึกษาและวิจัยได้ข้อสรุปที่เป็นคำตอบในประเด็นปัญหาต่างๆที่เป็นโจทย์วิจัยและเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ว่า นับตั้งแต่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งประเทศมีสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลส่วนกลางโดยมีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง มีอำนาจสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้มีการเลือกตั้งใหม่ทั้งช่วงก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้มีการตราพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ต่อมาเมื่อ ประเทศชาติมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2550 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจจัดการเลือกตั้งเช่นเดิม แต่ถูกสททอนอำนาจด้านการวินิจฉัยชี้ขาดการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่

กรณีที่ 2 เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยแล้ว เห็นว่าควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคพิจารณาพิพากษา

ปัญหาก็คือมิได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้สอดคล้องกับหลักการตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงก่อให้เกิดปัญหากระบวนการยุติธรรมการเลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยสรุปตามประเด็นที่เป็นปัญหา ตามภาคส่วน ดังนี้

6.1.1 ประเด็นที่เป็นปัญหา ตามภาคส่วน

6.1.1.1 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีปัญหา คือ

1) คดีเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ใน

อำนาจวินิจฉัยเฉพาะของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) คดีเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งอยู่ในอำนาจวินิจฉัยเฉพาะคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3) การร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลเป็นคดีเลือกตั้งนั้นต้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่นคำร้องเท่านั้น

ปัญหาทั้งสามประการดังกล่าว ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียไม่อาจร้องคัดค้านต่อศาลได้ เพราะกฎหมายไม่ให้สิทธินี้ แก่ประชาชน

6.1.1.2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีปัญหา คือ

1) การลงมติเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำ สนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจในการเลือกตั้งมิให้เป็นไปได้โดยสุจริตและเที่ยงธรรมของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคะแนนเสียง

เป็นเอกฉันท์ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา

96 แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 8 วรรค

สอง กลับกำหนดให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้า ของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งที่มา

ประชุม

2) อำนาจวินิจฉัยเรื่องการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการ

เลือกตั้งโดยมิชอบ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

มาตรา 43 วรรคสอง ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 14 และ มาตรา 19 ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3) ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งมีเวลาน้อย เพราะถูกบังคับด้วยเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศผลการเลือกตั้งภายในหกสิบวันนับแต่รับเลือกตั้งตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 58/2557 และหลังประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมีเวลาถึงหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 97 วรรคสี่

4) กรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้งเพียงหน่วยงานเดียว แต่หลังประกาศผลการเลือกตั้ง กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้ง ดังนั้นองค์กรและหลักเกณฑ์ที่ใช้วินิจฉัยชี้ขาดการกระทำผิดการเลือกตั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งย่อมก่อให้เกิดผลคดีแตกต่างกันเป็น 2 มาตรฐาน

ปัญหาตาม ข้อ 1 และ ข้อ 2 เป็นเรื่องการขัดกันของกฎหมาย ส่วนปัญหา ข้อ 3 เป็นเรื่องความไม่เหมาะสมของระยะเวลาการสืบสวน สอบสวน เปิดโอกาสให้คนไม่ดีเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เป็นสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ หรือปฏิบัติหน้าที่ได้นานขึ้น ส่วนปัญหาข้อ 4 กรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้งเป็นการมอบอำนาจบริหารและตุลาการให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งเพียงผู้เดียวและประชาชนผู้มีส่วนได้เสียไม่มีสิทธิโต้แย้งต่อฝ่ายตุลาการ ส่วนหลังประกาศการเลือกตั้งเป็นการมอบอำนาจให้ศาลชั้นอุทธรณ์พิจารณาวินิจฉัยก่อให้เกิดผลคดีทั้งสองส่วนแตกต่างกันเป็น 2 มาตรฐาน

6.1.1.3 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาล มีปัญหา คือ

1) เคมีกรณีผู้สมัครไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายหรือค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินกำหนด คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งของผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 55 และ มาตรา 56 ครั้นมีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 58/2557 ให้ศาลชั้นอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยคดีเลือกตั้งซึ่งรวมถึงกรณีดังกล่าวหลังประกาศ

ผลการเลือกตั้งให้ศาลมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ทำผิดให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมและให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวก็มีได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องกัน

2) กรณีตามบทบัญญัติมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 หลังประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นหรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ แต่ต้องภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งซึ่งปัจจุบันประกาศคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 58/2557 ให้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่มิได้มีการแก้ไข มาตรา 97 ให้สอดคล้องกัน เมื่อคดีมีการไต่สวนข้อเท็จจริงศาลพึงได้ว่า การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมแต่มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ศาลบางองค์คณะมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และยกคำขอให้เพิกถอนสิทธิ แต่ศาลบางองค์คณะมีคำสั่งยกคำร้องแตกต่างกัน

3) สภาพบังคับให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 99 บัญญัติให้ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งตามแต่เมื่อผู้นั้นไม่ยอมชดใช้ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องเป็นโจทก์ฟ้องผู้นั้นเป็นคดีแพ่งบังคับชดใช้จำนวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดและอาจเป็นเหตุให้ผลคำพิพากษาทั้งสองคดีขัดกัน

4) ระยะเวลาการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ทำผิดให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมในระดับท้องถิ่นมีกำหนด หนึ่งปีนับแต่วันมีคำสั่งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2549 มาตรา 97 แตกต่างจากในระดับชาติที่มีการกำหนดห้าปีนับแต่วันมีคำสั่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 111 ไม่เสมอภาคต่อผู้กระทำผิดในระดับท้องถิ่นและระดับชาติแม้จะเป็นการกระทำในลักษณะเดียวกันก็ตาม

จากข้อสรุปประเด็นปัญหาต่างที่เกิดขึ้นกับกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 การศึกษาและวิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบโดยยึดหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และความโปร่งใส ประกอบกับการตีความกฎหมายและการใช้ดุลพินิจชอบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ระเบียบ คณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 และกฎหมายเลือกตั้งและคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศส สำหรับการแก้ไขปัญหาลำต้นเพื่อให้การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในการเลือกตั้งมีประสิทธิภาพตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตามแม้การแก้ไขปัญหาลำต้นจะสอดคล้องกับหลักการทางวิชาการแต่ก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติได้ ดังนี้ เพื่อให้แนวทางการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพถูกต้องเหมาะสมกับสภาพสังคมท้องถิ่นของประเทศไทยและนำไปปฏิบัติได้ผลจริง วิทยานิพนธ์นี้ได้กำหนดเป้าหมายของข้อค้นพบมาเป็นแนวทางในการจัดทำร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เพื่อให้มีการบังคับใช้ได้ผลดีอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นสุจริตและเที่ยงธรรมซึ่งถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการเลือกตั้งระดับชาติในระบอบประชาธิปไตยประสบผลสำเร็จได้ผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นของตน นำพาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทุกภาคส่วน

ผลของการศึกษาและวิจัยที่ได้ข้อมูลมาจากระเบียบวิธีวิจัยที่เป็น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้บริหารสูงสุดและผู้รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายเลือกตั้งจริง ๆ คือ ประธานแผนกคดีเลือกตั้งในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาครวม 9 คน และประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบัน และชุดเก่า กับข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติบังคับใช้กฎหมายเลือกตั้งโดยตรง ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและพนักงานสืบสวนสอบสวนประจำสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ตั้งของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึง 9 ซึ่งทำหน้าที่ในการสืบสวนวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้งในฐานะผู้ร้อง ทนายความที่ว่าคดีเลือกตั้งในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึง 9 ให้แก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาในฐานะผู้คัดค้าน และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึง 9 ในฐานะผู้ไต่สวนวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้วได้ประเด็นและแนวทางสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดทำกฎหมายเลือกตั้งต้นแบบ และเพื่อให้ร่างบทบัญญัติสมบูรณ์ขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น จึงใช้วิธีวิจัยการมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) เพื่อให้ผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนของภาครัฐซึ่งได้แก่ ฝ่ายคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยประธานกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการ

เลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง หัวหน้างานสืบสวนสอบสวน และพนักงานสืบสวนสอบสวน ประจำสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดในภาค 2 และฝ่ายศาลโดยผู้พิพากษาหัวหน้าคณะและผู้พิพากษาในแผนกคดีเลือกตั้ง ศาลอุทธรณ์ภาค 2 มาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นการออกแบบประเด็นสำคัญดังกล่าวโดยแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 2 ชุด คือ ชุดประชากรเฉพาะ มี 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีประชากรที่มีสถานะภาพเหมือนกัน และชุดประชากรผสม มี 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีประชากรสถานะภาพแตกต่างกัน โดยมีกฎหมายเลือกตั้งฝรั่งเศส เปรียบเทียบเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

6.1.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

ข้อมูลที่ได้จากการมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบนำไปสู่การวิเคราะห์ซึ่งได้คำตอบในการแก้ไขประเด็นสำคัญ 11 ข้อดังกล่าวที่สมควรจะได้ปรับปรุงแก้ไขในมาตราใดและอยู่ส่วนใดก็นำข้อมูลจากการวิเคราะห์นั้นมากร่างปรับปรุงแก้ไขที่มีการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยมีหลักการร่าง 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรมเลือกตั้งท้องถิ่นปัจจุบัน

1) ปัญหามติเพิกถอนสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แนวทางแก้ไขให้มติเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุม เพราะการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งถือเป็นสิทธิสำคัญที่สุดของผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงไม่ควรที่จะใช้คะแนนเสียงในอัตราที่น้อยกว่าสี่ในห้า และหากใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ก็จะเป็นการยากที่ลงมติเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครนั้นได้ นำไปปรับปรุงมาตรา 96 วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

2) ปัญหาการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน ได้แนวทางแก้ไขโดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้พิจารณาการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง โดยมีชอบหรือไม่และให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถโต้แย้งคำวินิจฉัยโดยยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลชั้นอุทธรณ์ภายในสามวันนับแต่วันปิดประกาศบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และศาลชั้นอุทธรณ์ต้องพิจารณาคำร้องให้แล้วเสร็จภายในห้าวันนับแต่วันรับคำร้อง นำไปปรับปรุงมาตรา 43 วรรคสามแห่งราชบัญญัติดังกล่าว และระยะเวลาดังกล่าวนำไปปรับปรุงมาตรา 38 วรรคสอง มาตรา 39 วรรคสอง และมาตรา 40 วรรคสี่ โดยอนุโลม

3) ปัญหาระยะเวลาที่เหมาะสมในการสืบสวนสอบสวน ได้แนวทางแก้ไขกำหนดให้ระยะเวลาสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งทั้งก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้งไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันทราบการกระทำและนับแต่ประกาศผลการเลือกตั้งตามลำดับ โดยเป็นระยะเวลาสืบสวนสอบสวนไม่เกินห้าสิบวัน และระยะเวลาวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เกินสิบวัน

ซึ่งเป็นระยะเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนได้ทันนำไปปรับปรุงแก้ไขมาตรา 96 วรรคหนึ่ง มาตรา 97 วรรคหนึ่ง และมาตรา 103 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

4) ปัญหาการวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งทั้งก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ได้แนวทางแก้ไขให้องค์กรที่วินิจฉัยชี้ขาดคำคัดค้านการเลือกตั้งทั้งก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้งคือศาลชั้นอุทธรณ์เพียงผู้เดียว เพื่อให้การพิจารณาและวินิจฉัยคดีเป็นเอกภาพมีมาตรฐานเดียว นำไปปรับปรุงแก้ไขมาตรา 96 วรรคหนึ่งและวรรคหก มาตรา 97 วรรคหนึ่ง และมาตรา 103 วรรคหนึ่งและวรรคสาม และนำไปปรับปรุง มาตรา 45 (11) และมาตรา 95 วรรคสองโดยอนุโลม

5) ปัญหาการไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายหรือใช้จ่ายเกินจำนวนกำหนดได้แนวทางแก้ไข ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลชั้นอุทธรณ์ให้มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแก่ผู้สมัครที่ไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่าย หรือใช้จ่ายเกินจำนวนกำหนดและให้มีการเลือกตั้งใหม่ ทั้งมีการกำหนดให้ผู้สมัครที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งไม่เกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กำหนดตามมาตรา 54 วรรคหนึ่งและยื่นบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลือกตั้งพร้อมทั้งหลักฐานที่เกี่ยวข้องถูกต้องครบถ้วน ตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิขอคืนค่าใช้จ่ายทั้งหมดดังกล่าวในส่วนที่มีใช้เงินหรือถูกต้องครบถ้วน ตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิขอคืนค่าใช้จ่ายทั้งหมดดังกล่าวในส่วนที่มีใช้เงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากนิติบุคคลหรือนุคคลภายนอกจากคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยยื่นคำขอภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งโดยผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นทั้งหมด และคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับคำขอ และแจ้งให้ผู้สมัครทราบภายในสามวันนับแต่วันพิจารณาเสร็จ หากไม่เห็นด้วยผู้สมัครนั้นต้องยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบภายในระยะเวลาสามวันนับแต่วันรับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งภายในระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันรับคำร้องคัดค้าน คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด เพื่อมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เปรียบเสียเปรียบกันในการรณรงค์หาเสียงและเป็นการสนับสนุนให้คนดีสมัครใจลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งมีความภูมิใจ มีจิตสำนึกในการทำงานบริการประชาชนและทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งของตนนำไปปรับปรุงเพิ่มเติมมาตรา 55 วรรคสี่และมาตรา 56 วรรคหนึ่งและวรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

6) ปัญหาการมีคำสั่งเลือกตั้งใหม่ กรณีศาลชั้นอุทธรณ์ได้สวนแล้วฟังได้ว่าการเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมแต่มีได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งตามข้อยกเว้นตอนท้ายของมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น

หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เป็นเหตุให้ศาลชั้นอุทธรณ์มีคำสั่งแตกต่างกัน ได้แนวทางแก้ไขให้ปรับปรุงมาตรา 97 ในส่วนข้อยกเว้นให้มีความชัดเจนว่าการกระทำที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรม หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่รับการเลือกตั้งมิได้เป็นเหตุสำคัญทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง เช่นคะแนนเสียงที่ทุจริตมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้ง ศาลก็ไม่มีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้คำสั่งของศาลเป็นเอกภาพและเป็นการเคารพเจตนารมณ์ของประชาชนในการเลือกตั้ง

7) ปัญหาสภาพบังคับในการชดใช้ค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ต้องรับผิดชอบใช้ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งซึ่งต้องไม่เกินค่าใช้จ่ายในการให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ไม่ยอมชดใช้จนต้องมีการฟ้องบังคับเป็นคดีแพ่ง ได้แนวทางแก้ไขให้การดำเนินคดีแพ่งศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกเพิกถอนสิทธิจำเลยกระทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมตามคดีเลือกตั้ง คงมีปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยทางแพ่งเพียงประการเดียวเกี่ยวกับจำนวนค่าเสียหายในการจัดการเลือกตั้งมีเท่าไร อันจะทำให้ผลคดีเลือกตั้งและผลคดีแพ่งไม่ขัดแย้งกัน นำไปปรับปรุงแก้ไขมาตรา 99 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

8) ปัญหาระยะเวลาถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้แนวทางแก้ไขระยะเวลาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้กระทำการให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นสิบปี เหมือนกันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้ผู้กระทำผิดถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งให้นานที่สุดจนเกิดผลยับยั้ง และเป็นการปรามบุคคลอื่นด้วย นำไปปรับปรุงแก้ไขมาตรา 96 วรรคหนึ่ง และมาตรา 97 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และนำไปปรับปรุง มาตรา 45 (11) โดยอนุโลม

ส่วนที่ 2 รongรับสิทธิใหม่ที่จะมีเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเลือกตั้งท้องถิ่นโปร่งใส

รวดเร็วขึ้น

1) ปัญหาการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แนวทางแก้ไขโดยเปิดสิทธิให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้เพิ่มชื่อหรือถอนชื่อนั้นต่อศาลชั้นอุทธรณ์ได้ตามหลักการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยสิทธิอันเป็นประโยชน์ของประชาชนต้องมาก่อน โดยเฉพาะสิทธิการเลือกตั้งซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานสำคัญที่สุดในระบอบประชาธิปไตย นำไปปรับปรุงมาตรา 38 วรรคสอง มาตรา 39 วรรคสอง มาตรา 40 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา 43 วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

2) ปัญหาการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ได้แนวทางแก้ไขโดยเปิดสิทธิให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิ

โต้แย้งคัดค้านคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลชั้นอุทธรณ์ได้ตามหลักการเช่นเดียวกับข้อ 1 ทั้งเพื่อให้ศาลเข้ามาตรวจสอบว่าการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เฉกเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส นำไปปรับปรุงมาตรา 49 วรรคหนึ่ง และมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

3) ปัญหาการร้องคัดค้านการเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม เปิดสิทธิให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมเฉพาะในเขตและประเภทเดียวกันกับที่ตนสมัครรับเลือกตั้ง และในเขตที่ตนมีสิทธิเลือกตั้งตามลำดับต่อศาลได้ตามหลักการและเหตุผลเช่นเดียวกับข้อ 2) นำไปปรับปรุงมาตรา 96 วรรคหนึ่ง และมาตรา 97 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

4) หลังประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายหรือใช้จ่ายไม่เกินจำนวนที่กำหนด และผู้สมัครต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ขอคืนค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งจากรัฐได้ทั้งหมดในส่วนที่มีค่าใช้จ่ายหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากนิติบุคคล หรือบุคคลภายนอกโดยยื่นคำขอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งให้แก่ประชาชน และเปิดโอกาสให้คนดีสมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ต้องกังวลถึงค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง นำไปปรับปรุงมาตรา 55 วรรคสาม

จากนั้นเพื่อให้เป็นกฎหมายที่สามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนำเข้าสู่การจัดทำกรับฟังความคิดเห็น (Hearing) จากฝ่ายศาล คณะกรรมการการเลือกตั้ง และประชาชนดังกล่าว ส่วนใหญ่เห็นด้วย โดยมีการแก้ไขถ้อยคำเล็กน้อยนำไปแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นฉบับสุดท้ายปรากฏอยู่ในมาตราแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวคือ

มาตรา 38

(วรรค สอง)

ในกรณีที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความผิดพลาด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการย้ายบุคคลใดเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง โดยมีขอบ ไม่ว่าจะพบเหตุดังกล่าวก่อนหรือหลังการประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความจริง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้แก้ไขหรือถอนชื่อบุคคล

นั้นนอกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้และแจ้งคำสั่งให้บุคคลนั้นทราบก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบวัน และบุคคลนั้นมีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคภายใน สามวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งคำสั่งและให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคได้สวนและวินิจฉัยชี้ขาดภายใน ห้าวันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้านคำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด (ตามประเด็น 1)

มาตรา 39

(วรรค สอง)

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับหนังสือตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รีบตรวจสอบหลักฐาน ถ้าเห็นว่าผู้แจ้ง หรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพิ่มชื่อผู้นั้น ลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้แจ้งและเจ้าบ้านทราบ แต่ถ้าเห็นว่าบุคคลผู้แจ้งหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความจริง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความจริง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งว่าผู้แจ้งหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้แจ้งหรือเจ้าบ้านทราบภายในสามวัน นับแต่วันที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับหนังสือ และผู้แจ้งหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านนั้นมีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคภายในสามวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคได้สวนและมีคำสั่งภายในห้าวันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้านคำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นว่าผู้แจ้งหรือผู้มีชื่อ อยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มีคำสั่งเพิ่มชื่อผู้นั้นลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และให้แจ้งไปยัง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเร็ว ในการนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติตามคำสั่ง ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแจ้งให้ผู้แจ้งและเจ้าบ้านทราบ โดยเร็ว (ตามประเด็น 1)

มาตรา 40

(วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่)

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มีคำสั่งถอนชื่อผู้นั้น ออกจากบัญชี

รายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้อง เข้าบ้านและผู้ถูกถอนชื่อทราบ ถ้าผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่า ผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายใน สามวันนับแต่วัน ได้รับคำร้อง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่า ผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มีคำสั่งถอนชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และให้นำความในมาตรา 39 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ปรากฏชื่อบุคคลอื่นซึ่งมิได้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของตน เมื่อเจ้าบ้านหรือผู้ซึ่งเจ้าบ้านมอบหมาย นำหลักฐานทะเบียนบ้านมาแสดงให้เห็นว่า ไม่มีชื่อบุคคลนั้นอยู่ในทะเบียนบ้าน ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี มีคำสั่งถอนชื่อบุคคลนั้น ออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และแจ้งให้เจ้าบ้านหรือผู้ซึ่งเจ้าบ้านมอบหมายและผู้ถูกถอนชื่อนั้นทราบภายในสามวันนับแต่วันที่เจ้าบ้านหรือผู้ซึ่งเจ้าบ้านมอบหมาย นำหลักฐานทะเบียนบ้านมา

แสดง

กรณีตามวรรคสองหรือวรรคสาม ถ้าผู้ที่ถูกถอนชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และยื่นคำร้องคัดค้านการถอนชื่อ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในสามวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ววินิจฉัยพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกถอนชื่อ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเจ้าบ้านนั้นทราบภายในสามวันนับแต่วันยื่นคำร้องคัดค้านนั้น และผู้ถูกถอนชื่อ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเจ้าบ้านนั้น มีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคภายในสามวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไต่สวนและมีคำสั่งภายในห้าวันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้านคำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด (ตามประเด็น 1)

มาตรา 43

(วรรคสอง และ วรรคสาม)

กรณีดังต่อไปนี้ให้สันนิษฐานว่าเป็นการย้ายบุคคล เข้ามา ในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง โดยมีขอบด้วย เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พิจารณาแล้ววินิจฉัย เห็นว่าเป็นการย้าย โดยมีเหตุผลอันสมควร

(1) การย้ายบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ซึ่ง ไม่มีชื่อสกุลเดียวกับเจ้าบ้านเข้ามาในทะเบียนบ้าน เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิเลือกตั้ง ที่จะมิขึ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ย้ายเข้ามา ในทะเบียนบ้าน

(2) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน โดยบุคคลนั้นมีใค้อยู่อาศัยจริง

(3) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน โดยมีได้รับความยินยอมจากเจ้าบ้าน

ในกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด วินิจฉัยเห็นว่าการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง โดยมีชอบ พร้อมแจ้งให้ผู้ดำเนินการย้ายบุคคลนั้นทราบภายในสามวันนับแต่วันวินิจฉัย และให้ผู้ดำเนินการย้ายบุคคลนั้นมีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านคำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไต่สวนและมีคำสั่งภายในห้าวันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้าน คำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด (ตามประเด็น 5)

มาตรา 45

(11) เคยถูกคำสั่งศาลถึงที่สุดเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมายังไม่ถึงสิบปีนับแต่วันที่อ่านคำสั่งดังกล่าว อันเนื่องมาจากการกระทำการโดยไม่สุจริต ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต (ตามประเด็น 11)

มาตรา 49

(วรรคหนึ่ง)

ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อในประกาศตามมาตรา 47 ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการนี้ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยว่าผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งคำสั่งให้ผู้นั้นทราบภายในสามวันนับแต่วันรับคำร้อง และผู้นั้นมีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไต่สวนและมีคำสั่งภายในห้าวันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้าน คำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้นั้นมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้มีคำสั่งเพิ่มชื่อผู้นั้นลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น (ตามประเด็น 2)

มาตรา 50

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ก่อนวันเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าสี่สิบวันเพื่อให้ถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น ในการนี้ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยว่าผู้สมัครมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งคำสั่งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นทราบภายใน

สามวันนับแต่วันรับคำร้อง และผู้ยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไต่สวนและมีคำสั่งภายในห้าวันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้าน ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้สมัครไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้มีคำสั่งถอนชื่อผู้สมัครนั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้สมัครนั้นทราบภายในสามวันและผู้สมัครนั้นมีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไต่สวนและมีคำสั่งภายในห้าวันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้าน คำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด (ตามประเด็น 2)

มาตรา 55

(วรรคสี่)

ผู้สมัครที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งไม่เกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กำหนดตามมาตรา 54 วรรคหนึ่งและยื่นบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลือกตั้งพร้อมทั้งหลักฐานที่เกี่ยวข้องถูกต้องครบถ้วน ตามวรรคหนึ่ง โดยผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ร้อยละห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นทั้งหมดมีสิทธิขอคืนค่าใช้จ่ายทั้งหมดดังกล่าวในส่วนที่มีใช้เงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากนิติบุคคลหรือบุคคลภายนอกจากคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยยื่นคำขอภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับคำขอ และแจ้งให้ผู้สมัครทราบภายในสามวันนับแต่วันพิจารณาเสร็จ หากไม่เห็นด้วยผู้สมัครนั้นต้องยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบภายในระยะเวลาสามวันนับแต่วันรับแจ้ง และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งภายในระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันรับคำร้องคัดค้าน คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด (ตามประเด็น 8)

มาตรา 56

(วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีเหตุอันควรสงสัยหรือได้รับแจ้ง โดยมีหลักฐานอันสมควรว่า ผู้สมัครผู้ใดใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เกินจำนวนเงินค่าใช้จ่าย ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ทำการสอบหาข้อเท็จจริงโดยเร็ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่า ผู้สมัครผู้นั้นใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กำหนดดังกล่าว ให้แจ้งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย พร้อมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และถ้าผู้สมัครผู้ใดได้รับเลือกตั้ง หากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าว และควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครนั้นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบภายในระยะเวลาสามวันนับแต่วันครบกำหนดยื่นบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลือกตั้ง เพื่อไต่สวนวินิจฉัยสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ของ ผู้สมัครที่กระทำการนั้นทุกรายเป็นเวลาสิบปีและให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ สำหรับตำแหน่งที่ว่างแต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้น ได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนวันประกาศ ให้มีการเลือกตั้งใหม่ และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งภายในระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันรับคำร้อง คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่ยื่นบัญชี รายรับและรายจ่ายตามมาตรา 55 วรรคหนึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบภายในระยะเวลาสามวันนับแต่วันครบกำหนดยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้ง เพื่อไต่สวนวินิจฉัยสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครที่กระทำการนั้นทุกรายเป็นเวลาสิบปีและให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ สำหรับตำแหน่งที่ว่างแต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้น ได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนวันประกาศ ให้มีการเลือกตั้งใหม่ และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งภายในระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันรับคำร้อง คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด

กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมีเหตุอันควรสงสัย และมีหลักฐาน ที่น่าเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใด ใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เกินจำนวนเงินค่าใช้จ่าย ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนด ให้แจ้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป (ตามประเด็น 8 และ 11)

มาตรา 95

(วรรคสอง)

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่า ได้มีการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือการนับคะแนนเลือกตั้ง หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง หรือการนับคะแนนเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาเห็นด้วยกับรายงานดังกล่าว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบภายในระยะเวลาสามวันนับแต่วันพิจารณาเสร็จ เพื่อไต่สวนวินิจฉัยมีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ เว้นแต่การทุจริตหรือความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมดังกล่าวหรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง เช่น คะแนน

เสียงที่ทจริตมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้ง คำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด (ตามประเด็น 7)

มาตรา 96

(วรรคหนึ่ง วรรคสี่ วรรคห้า และ วรรคหก)

ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่า มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่า ผู้สมัครผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สบับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว หรือรู้ว่ามีอาการกระทำดังกล่าวแล้ว ไม่ดำเนินการ เพื่อระงับการกระทำนั้น ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่า การกระทำนั้นน่า จะมีผลให้การเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด รายงานผลการสืบสวนสอบสวน ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในระยะเวลาไม่เกินห้าสิบวันนับแต่วันทราบการกระทำนั้น และคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาภายในระยะเวลาไม่เกินสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานผลการสืบสวนสอบสวน ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความจริงเห็นควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบภายในระยะเวลาสามวันนับแต่วันพิจารณาเสร็จเพื่อไต่สวนวินิจฉัยสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการนั้นทุกรายเป็นเวลาสิบปี และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งภายในระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันรับคำร้อง คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ากรณีดังกล่าวไม่เป็นจริง ให้ยุติเรื่อง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเพราะผู้สมัครผู้ใดกระทำการหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำนั้น ต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตความรับผิดชอบภายในระยะเวลาไม่เกินสามวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อไต่สวนวินิจฉัยสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการนั้นทุกรายเป็นเวลาสิบปีหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยมีคำสั่งภายในระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันรับคำร้อง และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด

มติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา นี้ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้า ของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุม

เมื่อมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครคนใดแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา

ดำเนินการให้มีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้สมัครผู้นั้นด้วย

ในกรณีที่มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๖๖ ภายหลังจากวันลงคะแนนและผู้สมัครที่ ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ที่ได้คะแนนเลือกตั้ง ในลำดับที่ได้รับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ตามประเด็น 3, 6, 7 และ 11)

มาตรา 97

(วรรคหนึ่ง)

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอัน ควรเชื่อได้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือ การเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรมหรือ มีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค ภายในระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งเพื่อวินิจฉัย มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น มีกำหนดเวลาสิบปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ หรือนับคะแนน ใหม่ แต่ต้องสั่งภายในสองเดือนนับแต่วันรับคำร้อง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม ดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้ง หรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ นั้นได้รับเลือกตั้ง เช่นคะแนนเสียงที่ทุจริตมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้ง คำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด

ให้นำความในมาตรา 96 มาใช้บังคับกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๖๖ โดยอนุโลม (ตามประเด็น 3, 6, 7, 9 และ 11)

มาตรา 98

(วรรคหนึ่ง และ วรรคสอง)

ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค มีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่ และ ปราบกฏผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ผู้ได้รับเลือกตั้ง หรือในกรณีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเดิม พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันประกาศผลการนับ คะแนนเลือกตั้งใหม่ หรือวันที่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ แล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ไม่ กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้น ได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนวันประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้ง ใหม่ หรือวันที่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจสั่งระงับการกระทำใด ๆ ของผู้ได้รับเลือกตั้ง ที่อาจมีผลกระทบต่อการนับคะแนน เลือกตั้งใหม่ได้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น จาก การนับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือการเลือกตั้งใหม่ ดำรงตำแหน่ง เท่าวาระที่เหลืออยู่ ของผู้ได้รับ เลือกตั้งเดิม ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง (ตามประเด็น 7)

มาตรา 99

(วรรคหนึ่ง)

ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 56 หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัคร รับเลือกตั้งผู้ใด ตามมาตรา 96 หรือมาตรา 97 ให้ผู้ซึ่งกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 56 หรือผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้น ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ตามจำนวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินค่าใช้จ่ายในการให้มีการเลือกตั้งใหม่ หากคณะกรรมการการเลือกตั้งฟ้องคดีแพ่งเพื่อบังคับผู้นั้นชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าว ในการพิพากษาคดีแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำสั่งคดีเลือกตั้ง

ค่าเสียหายที่ได้รับชดใช้ตามวรรคหนึ่ง ให้ตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งใหม่นั้น (ตามประเด็น 10)

มาตรา 103

(วรรคหนึ่ง วรรคสอง และ วรรคสาม)

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง และพิจารณาแล้วเห็นว่า การเลือกตั้ง หรือการนับคะแนนเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีกรณีการฝ่าฝืนบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือมีกรณีที่เชื่อได้ว่าการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่ หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม หรือการฝ่าฝืนดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง หรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งยกคำร้อง

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จ

ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องคัดค้าน

ให้นำมาตรา 97 และมาตรา 98 มาใช้บังคับกับกรณี ที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่ หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 97 โดยอนุโลม (ตามประเด็น 6 และ 7)

6.1.3 ผลการวิจัยและจัดทำร่างกฎหมาย

ผลการวิจัยและจัดทำร่างกฎหมายดังกล่าว มีจุดเด่นที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมาก และจะส่งผลให้การเลือกตั้งท้องถิ่นสุจริตและเที่ยงธรรม ปราศจากการโกงหรือการเอารัดเอาเปรียบ ได้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้แทนและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นนั้นอย่างแท้จริงเข้ามาทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ดังนี้

1) เปิดสิทธิให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองพัฒนาท้องถิ่นตนเอง โดยมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่คัดสิทธิประชาชนนั้น โดยแก้ไขถอนชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่อศาลชั้นอุทธรณ์ได้ มีสิทธิโต้แย้งคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่คัดสิทธิประชาชนผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยเพิกถอนชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต่อศาลชั้นอุทธรณ์ได้ และมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านการเลือกตั้งเมื่อประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่สุจริตและเที่ยงธรรม จากเดิมที่ประชาชนหาได้มีสิทธิโต้แย้งคำสั่งหรือการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมต่อศาลเพื่อให้ศาลซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการเข้ามาตรวจสอบความถูกต้องและให้ความยุติธรรม ต้องยอมรับคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคณะกรรมการการเลือกตั้งและต้องยอมรับผลการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ยอมใช้สิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลอันมีลักษณะสิทธิของประชาชนอันพึงมีดังกล่าวถูกกีดกสิทธิมาโดยตลอด

2) เปิด โอกาสให้คนคิดลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยไม่ต้องกังวลถึงค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ทำให้มีผู้สมัครคนใหม่ๆ เข้ามาลงสมัครนอกเหนือจากผู้สมัครในกลุ่มทุนนิยมเดิม คนเดิมจากการเลือกตั้งที่แล้ว ๆ มา โดยการขอคืนค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ที่ต้องมีหลักเกณฑ์กำหนดให้ผู้สมัครนั้นยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายหรือใช้จ่ายไม่เกินจำนวนที่กำหนด และผู้สมัครต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ทั้งจะเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งให้แก่ประชาชน เพราะเงินที่คืนก็คือเงินภาษีของประชาชน ประชาชนจึงต้องตระหนักถึงการเลือกตั้งและผลการเลือกตั้งว่าประชาชนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแก่ผู้สมัครทุกบาททุกสตางค์ ประชาชนจึงต้องเลือกผู้สมัครที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุดเข้ามาเป็นผู้แทนของตน เข้ามาทำหน้าที่สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดให้คุ้มค่าเงินภาษีของประชาชน ดังกล่าว หลักการการคืนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนี้ถือเป็นหลักการใหม่แต่ก็เป็นที่ยอมรับอย่างเอกฉันท์จากผู้เข้าร่วมสัมมนาฯ รับฟังความคิดเห็น และด้วยเหตุผลดังกล่าว หลักการนี้น่าที่จะนำไปบัญญัติให้มีผลบังคับใช้ในการเลือกตั้งระดับชาติด้วยอันจะทำให้ประชาชนเลือกตั้งได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาที่ดีเข้ามาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและก่อตั้งคณะรัฐมนตรีผู้ใช้อำนาจฝ่ายบริหารที่ดี ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีความสุข

6.1.4 สรุปผลสมมติฐาน

วิทยานิพนธ์นี้ได้กำหนดสมมติฐานไว้ว่า

“การวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการ

สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการ

เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติในเรื่องนี้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 58/2557 ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหากระทบต่อกระบวนการยุติธรรมการเลือกตั้งทั้งฝ่ายประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งและศาล การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบสำหรับแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นไปแนวทางการเลือกตั้งที่ดีตามกฎหมายเลือกตั้งของประเทศฝรั่งเศสแล้ว จะทำให้เกิดการวินิจฉัยตัดสินคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรมภายใต้หลักปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกันที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งในการบังคับใช้กฎหมายและคุ้มครองสิทธิผู้เลือกตั้งอย่างเหมาะสมและเพียงพอ”

สรุปผลข้อค้นพบได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

6.1.5 สรุปผลตามคำถามการวิจัย

การศึกษาและวิจัยกำหนดประเด็นคำถามที่เป็น โจทย์วิจัยไว้ 4 ข้อ คือ

1) ปัญหาและขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมในการเลือกตั้งท้องถิ่น

2) ขอบเขตแห่งการให้สิทธิและหน้าที่แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการยุติธรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น

3) ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในกระบวนการยุติธรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น

4) แนวทางการตีความและการใช้ดุลพินิจของศาลในกระบวนการยุติธรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น

สรุปผลข้อค้นพบจากการศึกษาและวิจัย ที่คำตอบและได้จัดทำเป็นร่างปรับปรุงแก้ไข

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่มีบทบัญญัติแก้ไข ปัญหาต่างๆที่เป็น โจทย์วิจัยทั้ง 4 ข้อ และสามารถที่จะนำไปสู่การพัฒนากฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย

6.2 ข้อเสนอแนะ

ผลสรุปของการวิจัยและการจัดทำร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 นำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อให้ร่างกฎหมายที่จัดทำนั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้ดังนี้

1) การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 เพื่อเปิดสิทธิให้แก่ผู้มีสิทธิ

เลือกตั้ง คัดค้านการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และคัดค้านการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้งต่อศาลชั้นอุทธรณ์แผนกคดีเลือกตั้ง และกำหนดให้การฟ้องคดีแพ่งบังคับให้ผู้ทำผิดให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องจัดการเลือกตั้งใหม่โดยในคดีแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏคำสั่งในคดีเลือกตั้ง ทั้งกำหนดให้ผู้สมัครที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งไม่เกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กำหนด และขึ้นบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลือกตั้งถูกต้อง โดยได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นทั้งหมดมีสิทธิขอคืนค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้ เพื่อให้สอดคล้องกับร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

2) เมื่อได้พัฒนากฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นตามร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่กล่าวในบทที่ 5 แล้ว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกฎหมายนั้น ก็ควรปรับปรุงพัฒนาแนวทางการทำงานหรือการทำหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับกฎหมาย กล่าวคือ

6.2.1 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1) องค์กรภาคเอกชนต้องร่วมมือกับภาครัฐในการ โฆษณาสื่อสารมวลชน แจ้งให้ประชาชน รู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนตามกฎหมาย เช่น ประชาชนมีสิทธิยื่นร้องคัดค้านการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมต่อศาลชั้นอุทธรณ์ได้ ให้ประชาชนทราบว่าค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิขอคืนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวก็คือเงินภาษีราษฎร ซึ่งประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของ

2) สถานายความแห่งประเทศไทยต้องเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือประชาชนในการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่สุจริตและเที่ยงธรรม เช่น เข้ามาช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาเขียนคำร้อง หรือการว่าความในศาล เป็นต้น

3) ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งต้องได้รับการรับเชิญเข้าประชุม เพื่อให้ทราบถึงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดดำเนินการประชุม โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล ให้มีการประชุมดังกล่าวครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนรู้และตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเอง ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การร่วมมือสอดส่องให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อให้คุ้มค่างับเงินภาษีส่วนรวมของประชาชนที่ต้องเสียไปเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคน

4) ผู้นำศาสนาทุกศาสนาต้องเข้ามามีบทบาทให้คำสั่งสอนแก่ประชาชนให้มีจิตสำนึกในการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสุจริต ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง และร่วมกันเป็นพลเมืองดีในการสอดคล้องมิให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเกิดทุจริตขึ้นได้

มาตรการดังกล่าวจะเป็นการให้ความรู้ทางด้านกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นและให้ประชาชนตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การสอดคล้องดูแลให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม และดูแลการใช้จ่ายเงินภาษีราษฎร เป็นค่าใช้จ่ายการเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

6.2.2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำกับให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากร ในองค์กรของตน เพื่อให้ทราบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามร่างปรับปรุงแก้ไขดังกล่าว เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความตื่นตัวในภาวะหน้าที่ทางกฎหมาย ทราบข้อบัญญัติของกฎหมายเป็นอย่างดี อันจะทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และบุคลากรในสำนักงานการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสมเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2) คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปรับปรุงระบบการทำงานสืบสวนสอบสวนของตน ซึ่งรวมทั้งเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้รวดเร็วยิ่งขึ้นเหมาะสมอยู่ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เช่น การสืบสวนผู้สมัครผู้ใดที่กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องดำเนินการสืบสวนและแจ้งผลต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในระยะเวลาไม่เกิน 50 วัน นับแต่วันทราบการกระทำนั้น และคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาภายในระยะเวลาไม่เกินสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานผลการสืบสวนสอบสวน ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นความจริง เห็นควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นอุทธรณ์ที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบภายในระยะเวลาสามวัน นับแต่วันพิจารณาเสร็จเบื้องต้น การปรับปรุงการทำงานดังกล่าว โดยมีการจัดสัมมนาให้คำแนะนำจากวิทยากรผู้ทรงความรู้ เป็นต้น

3) คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายเลือกตั้งแก่ประชาชนทั้งประเทศ เพื่อให้ประชาชนรู้และเข้าใจกฎหมายเลือกตั้ง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตโดยไม่หวังผลตอบแทน ทั้งขอความร่วมมือจากประชาชนเพื่อสอดคล้องการเลือกตั้งท้องถิ่นให้มี

ความสุจริตและเที่ยงธรรมอยู่เสมอ โดยการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวต้องกระทำอยู่เนืองๆ มิใช่เฉพาะช่วงเวลาที่จะมีการเลือกตั้งท้องถิ่นเท่านั้น

4) คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสร้างเครือข่ายการทำงานของตนเองในทุกหมู่บ้านทุกตำบล และทุกจังหวัด เพื่อช่วยสอดส่องและระมัดระวังให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม จึงอาจขอความร่วมมือจากอาสาสมัครของกระทรวงสาธารณสุข ในการประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบในการเลือกตั้งท้องถิ่นแก่ประชาชน

6.2.3 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาล

1) ศาลชั้นอุทธรณ์ต้องปรับปรุงระบบการทำงานการไต่สวนวินิจฉัยคำร้องคัดค้านให้รวดเร็ว และเสร็จภายในกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เช่น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้สมัคร หรือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เพราะมีการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง ศาลชั้นอุทธรณ์ต้องไต่สวนวินิจฉัยโดยมีคำสั่งภายในระยะเวลา 2 เดือน นับแต่วันรับคำร้อง

2) ศาลชั้นอุทธรณ์ต้องจัดให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามร่างปรับปรุงแก้ไขดังกล่าวให้แก่ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ตุลาการ ให้ทราบและเข้าใจหลักการของกฎหมาย เช่น แม้กรณีการกระทำที่ทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม โดยมีได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่รับการเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับการเลือกตั้ง เช่น คะแนนเสียงที่ทุจริตมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้ง ศาลชั้นอุทธรณ์ก็จะไม่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 97 ตามร่างปรับปรุงแก้ไขใหม่

3) มีการประชุมประธานแผนกคดีเลือกตั้งในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคทุกศาล อยู่เสมอเป็นประจำทุกเดือน เพื่อปรึกษาหารือในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคดีในแผนก เพื่อให้ผลของคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์มีเอกภาพในแนวทางเดียวกัน

4) ศาลชั้นอุทธรณ์ต้องเสริมสร้างระบบงานผู้ช่วยผู้พิพากษาให้แข็งแกร่ง ดังเช่น ศาลฎีกา โดยจัดให้มีตำแหน่งผู้ช่วยใหญ่ ซึ่งก็คือผู้ช่วยผู้พิพากษาที่มีอาวุโส เป็นผู้ดูแลแนวคำวินิจฉัยทั้งข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายในคดีเลือกตั้งของศาล ช่วยให้คำสั่งของศาลมีคุณภาพและมีเอกภาพมากยิ่งขึ้น

5) การมีบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการพัฒนากฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นตามร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ปัจจุบันประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรในอนาคตควรมีบทบัญญัติให้

ในช่วงก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งหรือหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ศาลชั้นอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและมีบทบัญญัติให้ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือหลังประกาศผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากผู้มีส่วนได้เสีย แล้วดำเนินการสืบสวนสอบสวน เมื่อเห็นว่ามีมูลฎหมายจนเป็นเหตุให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจ และให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำผิดและหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หากเห็นว่ากรณีดังกล่าวไม่เป็นจริงให้ยุติเรื่อง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเพื่อไต่สวนวินิจฉัยสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำผิด และหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

6.3 ข้อเสนอแนะเรื่องที่ควรวิจัยต่อไป

การจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีเลือกตั้ง

เนื่องจากร่าง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ที่แก้ไขปรับปรุงกำหนดเปิดสิทธิให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว ทั้งการ

ดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นใช้ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณา

และวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภา

ท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีเลือกตั้งระดับชาติที่ใช้

ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอน

สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

จึงสมควรที่จะมีการศึกษาและวิจัยการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีเลือกตั้ง บังคับใช้

ในคดีเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน